

MEMÒRIA COOPERATIVA

**El somni viscut de la cooperació social
entre els orígens cooperatius i la desfeta de 1939**

Us convidem a gaudir d'aquest viatge cap al passat,
cap a la memòria cooperativa.
I també us convidem a mirar cap al present.

Portem a la pràctica l'aspiració a viure, ara i aquí,
unes relacions socials basades en la cooperació?

“Cooperativa: associació autònoma de persones que s'uneixen de forma voluntària per a satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals en comú mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica”

Aliança Cooperativa Internacional

Producció, creació i disseny

La Ciutat Invisible s.c.c.l.
per al Projecte Barri Cooperatiu

Guió de continguts, recerca documental i redacció

Marc Dalmau i Ivan Miró

Guió formal, maquetació, disseny i tractament d'imatges

Ivan Rubio Garcia a.k.a. Manolín
lci.disseny@gmail.com

Correcció

Irene Jaume Gambín

Revisió i tasques en continguts, recerca i imatges

Hernan Córdoba, Joan Fernández, Elba S. Mansilla

Producció i impressió del suport

Impacte Gran Format

Llicència

Projecte Barri Cooperatiu és una iniciativa de

Presentació

L'exposició “*Memòria Cooperativa*” té com a objectiu fer emergir una realitat històrica desconeguda per a molts i moltes de nosaltres: l'experiència viscuda de la cooperació social per part de milers de persones en els darrers anys del segle XIX i el primer terç del XX. No tant per erudició, sinó per a intentar reconstruir un imaginari que faci possible la cooperació avui. Si tenim un bagatge, un passat, uns referents reals, si aquella gent visqué el somni de la cooperació social, per què no podem viure nosaltres una cooperació per al segle XXI?

“Memòria Cooperativa. El somni viscut de la cooperació social: entre els orígens cooperatius i la desfeta de 1939” és una producció de La Ciutat Invisible SCCL per al **Projecte Barri Cooperatiu**.

Aquest projecte, impulsat conjuntament entre La Ciutat Invisible i la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, té com a objectiu difondre els valors i les pràctiques del cooperativisme a nivell local i comunitari, impulsar les cooperatives existents a barris i pobles, i fomentar la creació de noves experiències.

Més informació a:

Projecte Barri Cooperatiu

www.sants.coop

santscooperatiu@gmail.com

La Ciutat Invisible, s.c.c.l.

Riego, 35 baixos 08014 Barcelona

Tfon: 932 989 947

www.laciutatinvisible.coop

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

Premià, 15. 1ª planta. 08014 Barcelona.

Tel: 933 188 162

www.cooperativest treball.coop

Sinopsi

Les cooperatives, en els seus orígens a mitjan segle XIX, i ja fossin de consum o de producció, foren un mecanisme essencialment obrer per a defensar-se de l'agressivitat amb què el naixent capitalisme industrial explotava la força de treball proletària. Pogueren ser creades per l'experiència organitzativa forjada en decennis de lluita social, i articularen ja no només el combat sinó les noves formes de vida dels i les treballadores.

"Memòria Cooperativa" recull els seus antecedents en l'àmbit internacional i experiències pioneres del cooperativisme anglès, així com el relat del cooperativisme històric a Catalunya. Un període que comprén des de 1842, quan es fundà l'Associació General de Teixidors -el primerenc intent de cooperativitzar el treball al nostre país- fins a la desfeta de 1939, en què el cooperativisme català, després de l'impuls que li suposà la Segona República, hagué d'afrontar els anys difícils de la repressió franquista.

En aquell llarg període històric, i en un context d'alta conflictivitat social, les cooperatives catalanes es convertiren en institucions cabdals de la quotidianitat obrera. Tal i com exemplifica la història social d'un barri obrer com Sants, foren nodes d'una trama proletària on practicar l'ajuda mútua i la solidaritat, punts de trobada d'una sociabilitat comunitària, i sovint, institucions educatives i artístiques de primer ordre. Però sobretot catalitzaren una altra economia, altres maneres de gestionar la producció, el consum, i les prestacions socials. Impulsant unes relacions socials basades en la cooperació, assajaren un món sense capitalisme.

1. Orígens Cooperatius Internacional

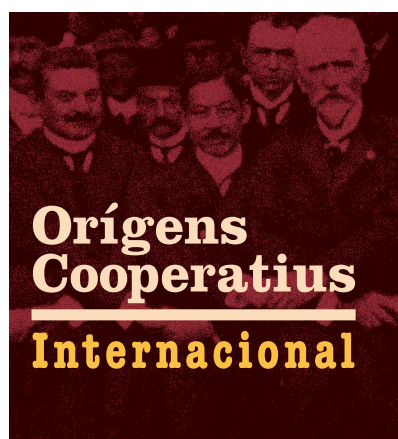
- 1.1. Els orígens de la classe obrera
- 1.2. Antecedents cooperatius
- 1.3. Els Pioners de Rochdale (1844)
- 1.4. L'Aliança Cooperativa Internacional

2. Memòria Cooperativa Catalunya (1842-1939)

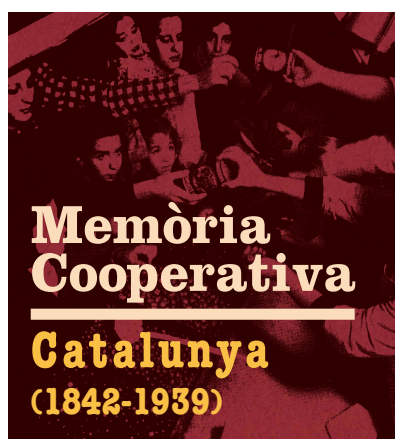
- 2.1. Les Pioneres (1842-1898)
- 2.2. Coordinació cooperativa (1898-1920)
- 2.3. Temps d'intercooperació (1920-1931)
- 2.4. Cooperatives i II República (1931-1936)
- 2.5. Cooperatives i Guerra Civil (1936-1939)

3. Memòria Cooperativa A Sants les cooperatives han fet història (1887-1939)

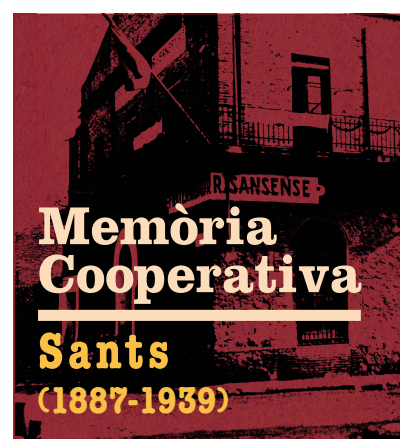
- 3.1. El Sants Industrial.
Vida obrera i conflictivitat social
- 3.2. Memòria Cooperativa a Sants (1887-1939)
- 3.3. Cooperatives de Consum
 - 3.3.1. L'Empar de l'Obrer
 - 3.3.2. Model del Segle XX
 - 3.3.3. La Lleialtat Sansenca
 - 3.3.4. La Flor de Maig
- 3.4. Cooperatives de Treball
 - 3.4.1. La Redemptora
 - 3.4.2. Agrupació Vidriera
- 3.5. Personatges
 - 3.5.1. Micaela Chalmeta
 - 3.5.2. Joan Peiró

Encara que la humanitat sempre ha cooperat en major o menor mesura per a subsistir, els orígens de la cooperació moderna els trobem a l'Anglaterra del segle XIX. Així, el bressol de la industrialització capitalista també fou el context on brotaren experiències pioneres de cooperació social, com a Rochdale el 1844, un referent per a tots els que vindríem després. Hem volgut destacar aquests orígens i els seus precedents, i recabar en la dimensió mundial de l'Aliança Cooperativa Internacional, expressió del moviment cooperativista dels cinc continents, els principis de la qual regeixen unes cooperatives on 800 milions de persones practiquen l'autogestió en diferents graus.

També hem resseguit la història de les cooperatives a Catalunya, que per les seves característiques industrials i per tant obreres, ha estat ferment d'un potent moviment cooperativista. Les pioneres catalanes nasqueren influïdes per Rochdale, però sobretot foren –juntament amb l'anarquisme, el socialisme o el sindicalisme– l'intent de les classes treballadores catalanes de crear unes relacions socials basades en l'ajuda mútua i amb l'objectiu de l'emancipació. El cooperativisme català, cuinat a foc lent durant seixanta anys, fou però tallat de soca-arrel amb la victòria feixista de 1939. Encara ens ressentim d'aquella derrota.

La recerca més minuciosa l'hem destinat al barri on vivim, on treballam, on cooperem. El Sants industrial de finals del XIX i principis del XX, amb les seves formes de vida obrera i la seva poderosa conflictivitat social, fou un terreny especialment adobat per al sorgiment de les cooperatives, com també ho foren antics pobles del Pla de Barcelona (Poble Nou, Gràcia,...) o poblacions com Mataró o Sabadell. Del ric entramat del cooperativisme santsenc d'aquell tombant de segle, hem destriat algunes experiències: Model del Segle XX, l'Empar de l'Obrer, la Lleialtat Santsenca, la Flor de Maig, l'Agrupació Vidriera i la Redemptora. Un petit tast per a iniciar el viatge cap al somni viscut de la cooperació, també als nostres barris.